

La tentation de Saint Antoine, Gustave Flaubert

Des dels inicis de la literatura s'ha discutit sobre el que s'entén pel concepte de novel·la. El gènere és tan imprecís, tan ampli, tan proteic, que ha obert els braços generosament a un gran nombre d'obres literàries no ja distintes entre elles, sinó fins i tot oposades. Segurament ha estat el gènere més controvertit de tots. Només el seu germà —o cosí germà— petit, el conte, pot fer-li la competència en aquest sentit: a partir de quina llargada podem considerar que una narració deixa d'ésser-ho per esdevenir una novel·la?

Pretendre, a hores d'ara, tractat de definir quina mena de llibres podem considerar dins d'aquesta categoria tan flexible no fóra més que una temeritat. Deixem que siguin els acadèmics els que provin de descobrir una catalogació més o menys clara, amb ànsies d'ésser definitiva. És preferible acceptar les definicions que fan els mateixos autors de les seves obres. Al cap i a la fi, són ells qui les coneixen millor.

Com ho féu en el seu moment **Gustave Flaubert**, entenent que *La tentation de Saint Antoine* (Folio Clàssique, 2006) havia d'ésser considerada com una novel·la —allò que els francesos en diuen *roman*. Aquesta obra fou, sens dubte, una de les seves més grans obsessions. En publicà una primera versió l'any 1849; una segona parcialment revisada el 1856; i un revisió total el 1874. Tant és així que bé podríem dir que fou l'obra de tota la seva vida. Amb ella tingué es proposà oferir un quadre exhaustiu dels fonaments i principis de les diverses religions.

Hi planteja la lluita entre Sant Antoni i el Diable, la santedat i la maldat. I, per extensió entre el bé i el mal. Una proposta agosarada, només a l'abast d'alguna eminència de caràcter quimèric o divina que no pas terrenal. Una tasca diàfanament més enllà de les capacitats humanes que, segons el meu modest punt de vista, el genial escriptor de Rouen no reeixí a superar. Per més que hi dedicà una gran part de la seva vida, demostrà quedar ben lluny de les seves possibilitats. No tant —encara que també— com a literat sinó, sobretot, com a persona, com a entitat individual que no pot acumular ella sola la immensitat de coneixements que serien necessaris per dur a bon terme aquesta prova hercúlia.

Pretendre presentar en un llibre un resum de les diverses religions, de les tan distintes manera que tenien els pobles del seu temps de relacionar-se amb la divinitat o amb la transcendència era una temptativa forçosament condemnada al fracàs. Més encara quan el que es pretenia era vestir-lo amb abillaments literaris. Uns abillaments que obligaven a l'ús de la metàfora, de l'analogia, de la conversió de les pulsions i passions religioses en personatges o visions que se li apareixen a Sant Antoni. Sovint tan disfressats que esdevenen del tot irreconeixibles.

Fins a un tal extrem que la lectura de *La tentation de Saint Antoine* esdevé pràcticament incomprendible —i, en conseqüència, il·legible— sense una feixuga i prolixa proliferació de notes. Unes notes i explicacions continuades que, pel seu caràcter excessiu i embafador, acaben llastant el llibre i suposant, finalment, un cop mortal contra l'encís d'aquesta —en realitat, de qualsevol— obra literària.

Amb tot, per aquells que frueixin amb la filosofia i el pensament, transcriu un intercanvi de reflexions entre Antoine i Hilarion:

«HILARION

(...) Cette vie à l'écart des autres est mauvaise.

ANTOINE

Au contraire! L'homme, étant esprit, doit se retirer des choses mortelles. Toute action le dégrade. Je voudrais ne pas tenir à la terre,—même par la plante de mes pieds!

HILARION

Hypocrite qui s'enfonce dans la solitude pour se livrer mieux au débordement de ses convoitises! Tu te privas de viandes, de vin, d'étuves, d'esclaves et d'honneurs; mais comme tu laisses ton imagination t'offrir des banquets, des parfums, des femmes nues et des foules applaudissantes! Ta chasteté n'est qu'une corruption plus subtile, et ce mépris du monde l'impuissance de ta haine contre lui!

C'est là ce qui rend tes pareils si lugubres, ou peut-être parce qu'ils doutent. La possession de la vérité donne la joie. Est-ce que Jésus était triste? Il allait entouré d'amis, se reposait à l'ombre de l'olivier, entraînait chez le publicain, multipliait les coupes, pardonnant à la pécheresse, guérissant toutes les douleurs. Toi, tu n'as de pitié que pour ta misère. C'est comme un remords qui t'agite et une démence farouche, jusqu'à repousser la caresse d'un chien ou le sourire d'un enfant.

ANTOINE

éclate en sanglots.

Assez! assez! tu remues trop mon coeur!
HILARION

*Secoue la vermine de tes haillons! Relève-toi de ton ordure! Ton Dieu n'est pas un
Moloch qui demande de la chair en sacrifice!»*

diumenge, 31 d'octubre del mmx

© Cesc Serrahima 2010
www.racodelapaula.com

Informació sobre els drets

© Cesc Serrahima 2010